

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

Οι πτώσεις

§ 205 **Πτώσεις** ονομάζονται οι διάφοροι μορφολογικοί τύποι των ονομαστικών μερών του λόγου, δηλαδή των ουσιαστικών, των επιθέτων και των αντωνυμιών. Σταδιακά καθιερώθηκαν ως πτώσεις στην Αρχαία Ελληνική η ονομαστική, η γενική, η δοτική, η αιτιατική και η κλητική. Από αυτές η ονομαστική και η κλητική καλούνται ορθές, ενώ η γενική, η δοτική και η αιτιατική πλάγιες πτώσεις.

Α. Η ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ	
Σε ονομαστική τίθενται:	
I. Το υποκείμενο	1. Ρήματος προσωπικού: <i>Οἱ θεοὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων διοικοῦσιν.</i> 2. Μετοχής συνημμένης στο υποκείμενο του ρήματος: <i>Ἐνήγε τὴν στρατείαν Ἀλκιβιάδης, βουλόμενος τῷ Νικίᾳ ἐναντιοῦσθαι.</i> 3. Απαρεμφάτου (ταυτοπροσωπία): <i>Ἡ μαρτυρία πιστὴ ὑμῖν ἔδοξεν εἶναι.</i>
II. Το κατηγορούμενο του υποκειμένου	<i>Γυνὴ γὰρ τῶν ὄντων ἐστὶ κάλλιστον.</i>
III. Οι ομοιόπτωτοι προσδιορισμοὶ ὅρου που βρίσκεται σε ονομαστική	α) Επιθετικός: <i>Κύλων ἦν Ἀθηναῖος ἀνὴρ.</i> β) Κατηγορηματικός: <i>Ἐστράτευσαν ἅπαντες οἱ ξύμμαχοι.</i> γ) Παράθεση: <i>Ἦγεῖτο Ἀρχίδαμος Λακεδαιμονίων βασιλεύς.</i> δ) Επεξήγηση: <i>Ἀμφότερα δ' ἦν αὐτοὺς τὰ πείθοντα, κέρδος καὶ δέος.</i>
IV. Η μετοχή η συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος ¹	<i>Ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐκαθέζετο.</i>

Β. Η ΓΕΝΙΚΗ	
Σε γενική τίθενται:	
I. Το αντικείμενο	1. Ρήματος μονόπτωτου: <i>Σὺ οὖν τῶν εἰρημένων μέμησσο.</i> 2. Ρήματος δίπτωτου: <i>Ἔργων ἀγαθῶν τὴν βασιλείαν ἐνέπλησεν.</i> 3. Απαρεμφάτου: <i>Οἱ νέοι συγγνώμης ἀξιοῦνται τυγχάνειν.</i> 4. Μετοχής: <i>Εἶσιν θεοὶ ἐπιμελούμενοι πάντων.</i>
II. Η γενική κατηγορηματική (βλ. § 19)	<i>Σόλων τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἐκλήθη.</i> [διαιρετική]
III. Το κατηγορούμενο υποκειμένου σε γενική	<i>Ἔμοῦ τῆς Ἀσίας κυρίου ὄντος ἦκε πρὸς ἐμέ.</i>
IV. Η γενική ἀπόλυτη μετοχή και το υποκείμενό της	<i>Χειμῶνος ὄντος προσέβαλον τῷ τείχει.</i>

1. Σε ονομαστική τίθεται και η ονομαστική ἀπόλυτη μετοχή με το υποκείμενό της (βλ. § 136β, υποσημ. 8):
Ἐπιπεσὼν δ' Ἡριπίδας τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ, τῆς προφυλακῆς αὐτοῦ πολλοὶ ἔπεσον.

V. Η μετοχή η συνημμένη στο κατά γενική αντικείμενο του ρήματος	Ἄκούω τινῶν λεγόντων ὡς συνεβουλήθησάν τινες αὐτὸν σωθῆναι.
VI. Οι ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί ὀρου που βρίσκονται σε γενική	Βουλόμεθα τῆς κοινῆς εἰρήνης μετέχειν. [επιθετικός]
VII. Ετερόπτωτοι προσδιορισμοί (βλ. § 31)	Ἵμνοι θεῶν ἦσαν ἔπαινοι. [αντικειμενική] Οἱ ἄλλοι ὕστεροι ἡμῶν ἦσαν. [συγκριτική]
VIII. Επιρρηματικοί προσδιορισμοί (βλ. § 151)	Ἐσπέρας συνεδείπνουν αὐτῶ. [του χρόνου] Ζηλῶ σε τοῦ πλοῦτου . [της αιτίας]
IX. Προσδιορισμοί επιρρημάτων και επιφωνημάτων (βλ. §§ 34, 35)	Ποιεῖ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός . [διαίρετική] Μᾶλλον τῶν ἄλλων τὴν βασιλείαν τιμῶσιν. [συγκριτική]
X. Λέξεις που σχηματίζουν εμπρόθετους προσδ. με τις προθέσεις ἀμφί, ἀντί, ἀπό, διά, ἐκ/ἐξ, ἐπί, κατά, με-τά, παρά, περί, πρό, πρὸς, ὑπέρ, ὑπὸ	Ἐκ παλαιοῦ ἐχθρὸς ἦν αὐτοῦ. Εὐρυπόλεμος ἔλεξεν ὑπὲρ τῶν στρατηγῶν τάδε.

Γ. Η ΔΟΤΙΚΗ

Σε δοτική τίθενται:

I. Το αντικείμενο	1. Ρήματος μονόπτωτου: Ἀνάγκη δ' οὐδὲ θεοὶ μάχονται.
	2. Ρήματος δίπτωτου: Γυναῖκες ἀνδράσιν προῖκα διδάσασιν.
	3. Απαρεμφάτου: Τὸ θεῖον ὑπολαμβάνεται βοηθεῖν τοῖς ἀδικουμένοις .
	4. Μετοχής: Ζῶσιν ἐμμένοντες ταῖς πρώταις τῆς φιλίας ὁμολογίαις .
II. Η δοτική προσωπική (βλ. §§ 80, 86)	Ἔστι σοι ἀγρός; [κτητική] Πολλὰ αὐτοῖς γέγραπται. [του ενεργούντος προσώπου] Κακὸν τί μοι ἐφαίνετο ἐτοιμαζόμενον. [του κρίνοντος προσώπου]
III. Η μετοχή η συνημμένη στο κατά δοτική αντικείμενο του ρήματος ή στη δοτική προσωπική	Οἱ πρέσβεις παρηκολούθουν αὐτῶ πορευομένῳ . Ἔδοξε μοι μάρτυρας λαβόντι παραγενέσθαι.
IV. Οι ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί ὀρου που βρίσκονται σε δοτική	Οὔτε νόμοις οὔτε λόγοις ἀγαθοῖς πειθόνται.
V. Ετερόπτωτοι προσδιορισμοί (βλ. § 32)	Τῆς αὐτῆς πολιτείας ὑμῖν ἐπιθυμεῖ. [αντικειμενική] Τοῖς σώμασιν ἀδύνατοί εἰσιν. [της αναφοράς]
VI. Επιρρηματικοί προσδιορισμοί (βλ. § 152)	Τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ Συρακούσας ἔπλεον. [του χρόνου] Πολλοὶ δεσπότηαι βίᾳ ὑπὸ τῶν δούλων ἀπέθανον. [του τρόπου]
VII. Προσδιορισμοί επιρρημάτων (βλ. § 36)	Ἄμα τῇ ἡμέρᾳ ἔπλει ἐπὶ τὰς Ἀργινούσας. [αντικειμενική] Ὀλίγῳ πρόσθεν ἐγέλασας ἐπ' ἐμοί. [του ποσού]
VIII. Λέξεις που σχηματίζουν εμπρόθετους προσδ. με τις προθέσεις ἀμφί, ἀνὰ (στους ποιητές), ἐν, ἐπί, μετά, παρά, περί, πρὸς, σὺν, ὑπὸ	Ἐπὶ τούτοις ἄξιόν ἐστιν ὀργανισθῆναι. Βασιλεὺς σὺν στρατεύματι προσέρχεται.

Δ. Η ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ

Σε αιτιατική τίθενται:

I. Το υποκείμενο του απαρεμφάτου στην ετεροπροσωπία (βλ. § 112β)	<i>Δεῖ ὑμᾶς αὐτῶν ἐπιμέλειαν ποιῆσθαι.</i>
II. Το αντικείμενο	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ρήματος μονόπτωτου: <i>Ταύτην ἔλαβον τὴν δόξαν διὰ τὰ εἰρημένα.</i> 2. Ρήματος δίπτωτου: <i>Ἀλέξανδρος Ἄρετὴν ἤτει δόρου ἕτερον.</i> 3. Απαρεμφάτου: <i>Δεῖ ἐμπειρίαν λαβεῖν.</i> 4. Μετοχής: <i>Τροφὴν δὲ μὴ λαμβάνοντα καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα φθείρεται.</i>
III. Το κατηγορούμενο του κατά αιτιατική αντικειμένου	<i>Φίλον αὐτὸν ἐνόμισαν. Τύραννον εἶλοντο τὸν Πιπτακόν.</i>
IV. Η αιτιατική απόλυτη μετοχή (βλ. § 136β.2)	<i>Ἦσθηοντο ἀδύνατον ὄν τὴν πόλιν ελεῖν.</i>
V. Οι ομοίπτωτοι προσδιορισμοί ὀρου που βρίσκεται σε αιτιατική	<i>Ἐκατὸν ἄνδρας τοὺς πλουσιωτάτους ἔλαβον.</i>
VI. Ετερόπτωτοι προσδιορισμοί (βλ. § 33)	<i>Ἔφην εἶναι δεινὸς τὰ ἐρωτικά. [της αναφοράς] Τὰ ζητούμενά ἐστιν ἴσα τὸν ἀριθμόν. [της αναφοράς]</i>
VII. Επιρρηματικοί προσδιορισμοί (βλ. § 153)	<i>Ὁ ἄνθρωπος τὸν δάκτυλον ἀλγεῖ. [της αναφοράς] Ἔμεινεν αὐτοῦ ἡμέρας τέσσαρας. [του χρόνου]</i>
VIII. Προσδιορισμοί τροπικῶν επιρρημάτων με το ρήμα ἔχω (βλ. § 37β)	<i>Εὖ ἔχει τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν. [της αναφοράς]</i>
IX. Λέξεις που συντάσσονται με τα ομοτικά μόρια <i>μά</i> και <i>νή</i> (βλ. § 37α)	<i>Μὰ τὸν Δία, οὐ ψεύσομαι πρὸς ὑμᾶς. Εὖ γε νὴ τὴν Ἥραν λέγεις.</i>
X. Λέξεις που σχηματίζουν εμπρόθετους προσδ. με τις προθέσεις <i>ἀμφί, ἀνά, διά, εἰς/ἐς, ἐπί, κατά, με-τά, παρά, περί, πρὸς, ὑπέρ, ὑπὸ</i>	<i>Ἔδοξε κατὰ τὴν ἀξίαν τιμᾶσθαι ἕκαστον. Ἔτράπετο ἐπὶ τὸ καταφαγεῖν τὴν πατρῶαν οὐσίαν. (περιουσία)</i>

Ε. Η ΚΛΗΤΙΚΗ

<p>Η κλητική είναι η πώση με την οποία προσφωνούμε πρόσωπα. Εκφέρεται συνήθως μαζί με το κλητικό επιφώνημα <i>ῶ</i>. Ενδέχεται, ωστόσο, το <i>ῶ</i> να παραλείπεται, όταν ο λόγος εκφράζει έντονη προτροπή, αγανάκτηση, απειλή κ.τ.ό. Συμβαίνει, επίσης, η κλητική με το <i>ῶ</i> στην αρχή των προτάσεων να δηλώνει αναφώνηση.</p>	<p><i>Σκέψασθε δὴ ὡς καλῶς, ῶ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. Οὐκ οἶδ' ὅ,τι λέγεις, ῶ Σώκρατες. Ἄλλά, παῖ, λαβὲ τὸ βιβλίον καὶ λέγε. Ἦ Ἡράκλεις, οἷον σὺ λέγεις, ῶ πάτερ, δεῖν ἄνδρα με γενέσθαι. [αναφώνηση – προσφώνηση]</i></p>
--	---

Πίνακες των κύριων συντακτικών φαινομένων της Αρχαίας Ελληνικής

ΠΙΝΑΚΑΣ Α. ΤΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ

ΡΗΜΑΤΟΣ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ	ΜΕΤΟΧΗΣ
<p>1. Το υποκείμενο ενός προσωπικού ρήματος:</p> <p>α) Τίθεται πάντοτε σε ονομαστική.</p> <p>β) Μπορεί να είναι οποιοδήποτε μέρος του λόγου, ακόμη και ολόκληρη ονομαστική πρόταση, σε θέση ουσιαστικού (βλ. § 10):</p> <p><i>Οἱ πολέμοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο. Τὸ ὑβρίζειν ἀνθρώπινόν ἐστι πάθος. Τῆς θαλάσσης τὰ ἄνω θερμότερά εἰσι. Ὅσοι ἦσαν ἀπὸ νήσων ἀπεδίδρασκον.</i></p> <p>2. Το υποκείμενο ενός απρόσωπου ρήματος ή μιας απρόσωπης έκφρασης (βλ. § 85) μπορεί να είναι:</p> <p>α) Ἄнарθρο απαρέμφατο:</p> <p><i>Χρῆ τοὺς προγόνους μιμεῖσθαι. Βέλπιόν ἐστι τεταγμένους πορεύεσθαι.</i></p> <p>β) Δευτερεύουσα πρόταση:</p> <p><i>Ἦγγελθη ὅτι Βοιωτοὶ ἐπέρχονται. Φόβος ἐστὶ μὴ ἀδικία τις ἡμῖν γένηται.</i></p>	<p>Το υποκείμενο του απαρεμφάτου τίθεται:</p> <p>1. Σε ονομαστική (ταυτοπροσωπία· βλ. § 112α):</p> <p><i>Κλεομένης ἐπειράτο καταλύειν τὴν βουλὴν. Βούλονται πόλεμόν τινες ποιῆσαι.</i></p> <p>2. Σε αιτιατική (ετεροπροσωπία· βλ. § 112β):</p> <p><i>Σωκράτης πάντα ἠγεῖτο θεοὺς εἰδέναι. Ἐκέλευσε πιεῖν τὸν παῖδα τὸ φάρμακον.</i></p>	<p>1. Το υποκείμενο μιας μετοχής προσωπικού ρήματος τίθεται στην πώση της μετοχής:</p> <p><i>Ἄναστας ὁ Κριτίας ἔλεξεν ᾧδε. Ἐώρα τὸ παρατεῖχσμα ἀπλοῦν ὄν.</i></p> <p>Ειδικότερα, μια επιρρηματική μετοχή:</p> <p>α) Ονομάζεται συνημμένη (βλ. § 136α), όταν το υποκείμενό της έχει και άλλη συντακτική θέση στην πρόταση (υποκείμενο ή αντικείμενο ρήματος, δοτική προσωπική, υποκείμενο απαρεμφάτου κτλ.):</p> <p><i>Κῦρος ἄτε παῖς ὢν ἤδετο τῇ στολῇ.</i></p> <p>β) Ονομάζεται απόλυτη (βλ. § 136β), όταν το υποκείμενό της δεν έχει άλλη συντακτική θέση στην πρόταση:</p> <p><i>Θορύβου δὲ ὄντος ὁ Σωκράτης αὐτὸν εἶπε.</i></p> <p>2. Το υποκείμενο μιας μετοχής απρόσωπου ρήματος ή απρόσωπης έκφρασης είναι ἀнарθρο απαρέμφατο (η μετοχή είναι απόλυτη):</p> <p><i>Ἐξὸν δ' αὐτοῖς ῥαθυμεῖν εἶλοντο πονεῖν. Εἶδον ἀδύνατον ὄν τιμωρεῖν τοῖς ἀνδράσι.</i></p>

ΠΙΝΑΚΑΣ Β. Η ΔΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ

ΕΙΔΗ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Με προσωπικά ρήματα	
• Κτητική	<i>Οὐκ ἔστι μοι ἀμάρτημα οὐδέν.</i>
• Χαριστική	<i>Καί μοι τήν γραφήν ἀνάγνωθι.</i>
• Αντιχαριστική	<i>Μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει.</i> (χάθηκαν για την πόλη)
• Ηθική	<i>Καὶ μή μοι θορυβήσετε.</i>
• Συμπάθειας	<i>Πολύ μοι ἡ καρδιά πηδᾷ.</i>
• Κρίνοντος προσώπου	<i>Ὁ στόλος ἔδοξέ μοι πάγκαλος εἶναι.</i>
• Αναφοράς	<i>Παντὶ βροτῷ θνήσκοντι πᾶσα γῆ τάφος.</i>
• Ενεργούντος προσώπου	<i>Πολλὰ θεραπεῖται τοῖς ἰατροῖς εὐρηνται.</i>
Με απρόσωπα ρήματα	
• Δοτική προσωπική (απλή)	<i>Ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἐλθεῖν.</i>
• Ενεργούντος προσώπου	<i>Ὁμολογεῖται ἡμῖν τοὺς ζῶντας ἐκ τῶν τεθνεώτων γεγονέναι.</i>
Με ρηματικά επίθετα σε -τος, -τέος	
Ενεργούντος προσώπου	<i>Ὁ ποταμὸς ἡμῖν ἔστι διαβατέος.</i>

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ. ΤΟ ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΑΙΤΙΟ

ΕΚΦΟΡΑ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
<i>ὑπὸ</i> + γενική	<i>Ἀθηναῖοι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἠρέθησαν ἠγεμόνες τοῦ ναυτικοῦ.</i>
<i>ἀπό, ἐκ, πρὸς, παρὰ</i> + γενική	<i>Οὐδὲν ἀφ' ἑκατέρων ἐπεχειρεῖτο. Ἐκείνῳ ἡ χώρα δῶρον ἐκ βασιλέως ἐδόθη. Κῦρος ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κράτιστος γενέσθαι θεραπεύειν. Αἴρεσις αὐτῇ ἐδόθη παρὰ τοῦ πατρός.</i> (δικαίωμα εκλογής)
Δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου	<i>Αἱ νῆες τοῖς Κερκυραίοις οὐχ ἐωρῶντο.</i>

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΤΡΟΠΟΣ ΕΚΦΟΡΑΣ		ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ				
		ΤΡΟΠΟΣ	ΤΟΠΟΣ	ΧΡΟΝΟΣ	ΑΙΤΙΑ	ΣΚΟΠΟΣ
ΕΠΙΡΡΗΜΑ		<i>Καλῶς</i> ποιεῖ.	Πολλοὶ συγγενεῖς <i>ἔνδον</i> ἦσαν.	<i>Τί νῦν</i> οὗτος ὁ ἄνθρωπος πράττει;		
ΕΜΠΡΟΘΕΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ		<i>Ἐν τάχει</i> ἐβούλοντο βοηθηῖσαι.	Οἱ πολέμιοι <i>ἐν γῆ</i> πολεμοῦνται.	<i>Μετὰ δὲ ταῦτα</i> εἰς πόλεμον κατέστημεν.	<i>Διὰ τὰς πληγὰς</i> ἀπέθανε.	<i>Ἔνεκα χρημάτων</i> με συκοφαντεῖ.
ΠΛΑΓΙΑ ΠΤΩΞΗ	ΓΕΝΙΚΗ		Ἐλήφθησαν ὅσοι μὴ <i>αὐτοῦ</i> ἀπέθανον.	Ἀφίκοντο <i>τῆς νυκτός</i> .	Ζηλῶ σε <i>τοῦ πλοῦτου</i> .	<i>Πόλεις ἐπέκτισε τοῦ μὴ</i> νομάδας εἶναι.
	ΔΟΤΙΚΗ	<i>Πεζῆ</i> πορεύεται.	<i>Κύκλω</i> τοῦ γηλόφου ἐστρατοπέδευον.	<i>Τῆ ὑστεραία</i> ἦλθε κῆρυξ.	<i>Νόσω</i> ἀπέθανεν.	
	ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ	<i>Τίνα τρόπον</i> ζῆ;	Ἀπέχει Λύγιμος ἀπὸ τοῦ Ἰστροῦ <i>σταθμούς</i> τρεῖς.	<i>Τὸ πάλοι</i> ἐτράποντο πρὸς ληστειάν.	<i>Τί</i> δεῖ πλείω λέγειν;	<i>Τί</i> τηνικάδε ἀφίξει;
ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ	ΧΡΟΝΙΚΗ			<i>Τριήρεις</i> εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ὑπήρχον αὐτοῖς <i>ὅτε ἤρχοντο</i> πολεμεῖν.		
	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ				<i>Ἐνόμισαν</i> λελύσθαι τὰς σπονδὰς, <i>διότι ἐξ χεῖρας</i> ἦλθον.	
	ΤΕΛΙΚΗ					<i>Κάλει Ἴεροκλέα, ἴνα ἐναντίον τούτων</i> μαρτυρήσῃ.
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΗ					
	ΥΠΟΘΕΤΙΚΗ					
	ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ	<i>Ταῦτα δ' ὑμεῖς οὕτως ὡς βούλεσθε</i> λαμβάνετε.	<i>Παραπλεῖν ἔξεστιν ὅπου ἂν μηδεὶς ἦ</i> πολέμιος.		<i>Θαυμαστόν</i> ποιεῖς, <i>ὅς ἡμῖν οὐδὲν δίδως</i> .	<i>Ἐγεμόνα</i> αἰτήσωμεν, <i>ὅστις ἡμᾶς ἀπάξει</i> .
	ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΗ					
ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΗ						
ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ		<i>Ἐκεῖ ἔμεινε</i> ναῦς <i>ἔχων</i> ἑβδομήκοντα.		<i>Ἀκούσας</i> ταῦτα ἐβόηθη τοῖς Αἰγινήταις.	<i>Ἦδομαι ἀκούων</i> σου φρονίμους λόγους.	<i>Παρσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες</i> .
ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ • ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟ • ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟ		<i>Ἀπέπλευσαν ἄπρακτοι</i> ἐκ Μιλῆτου οἱ Πέρσαι. [επιρρηματικό]	<i>Ἐπαίθριοι</i> ἐστρατοπέδευον. [επιρρηματικό]	<i>Κατέβαινον</i> εἰς τὰς κώμας ἡδη <i>σκοταῖοι</i> . [επιρρηματικό]		<i>Ἡ πόλις εἰρηνοποιούς</i> ἡμᾶς ἐκπέμπει. [επιρρηματικό]
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ						<i>Τρία</i> τάλαντα Εὐθύνη <i>φυλάττειν</i> ἔδωκεν.

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	ΠΟΣΟ	ΑΝΑΦΟΡΑ	ΟΡΟΣ/ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ	ΕΝΑΝΤΙΩΣΗ	ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ
	Ἐκεῖνα δὲ καὶ πάνυ μέμφομαι.				
	Τοὺς μισθοὺς εἰς ὑπερβολὴν ἠΐζησε.	Διαφέρει κατὰ τὸ μέγεθος .	Βουλεύονται ἐπὶ τίσιν δεῖ ποιεῖσθαι τὴν συμμαχίαν.	Παρὰ τὸ δίκαιον τὸ ζυμφέρον λέγειν ὑπέθεσθε.	
	Πόσου διδάσκει;				
	Τοσοῦτω τὰ τούτων ἠΐζηται.	Τὸ ἄρχεσθαι καὶ ἄρχειν εἶδει διαφέρει.			
		Τὴν ψυχὴν καὶ τὸ στόμα ναρκῶ.			
Τοιοῦτος ἦν ἐν τοῖς κινδύνοις, ὥστε στεφανωθῆναι παρὰ τοῦ στρατηγοῦ.			Ὁ δ' ἀπεκρίνατο ἐφ' ὧτε τοὺς πολλίτας ἐλευθέρους εἶν.		
			Ἡ φύσις, ἂν ἢ πονηρὰ , πολλάκις φαῦλα βούλεται.		
Οὐδεὶς οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται.	Ὅσον τοῖς δικαίοις συναγωνίζεται τὸ θεῖον , τοσοῦτον τοῖς ἀδίκοις ἐναντιοῦται.				
				Φήσουσι σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ μὴ εἰμι.	
					Κἂν ταῦτα ποιήτε , οὐ καταφρονηθήσεσθε.
			Οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν εὐδαιμονεῖν.	Ἐκείνους καίπερ ὀρώων οὐκ ἐδίωκε.	Οὐδὲ δις ἀποθάνοντες δίκην δοῦναι δύναιντ' ἂν ἀξίαν.
Μέγας ἐκ μικροῦ Φίλιππος ἠΐζηται. [προληπτικὸ]					
Ἐνδεής εἰμι πάντ' ἔχειν.		Ἐδόκει δεινὸς εἶναι λέγειν Αἰσχίνῃ Φίλιππος.			

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε. ΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ	ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ	ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΕ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ, ΕΠΙΦΩΝΗΜΑΤΑ – ΜΟΡΙΑ
<p>α) Επιθετικός: <i>Καὶ ἀνὴρ σπουδαῖος ἐνίοτε ἀτυχεῖ.</i></p> <p>β) Κατηγορηματικός: <i>Ἄπαντες οἱ Ἕλληνες πρὸς τὸ μέλλον ἔσσεσθαι βλέπουσιν.</i></p> <p>γ) Παράθεση: <i>Σιμωνίδης ὁ ποιητῆς ἀφίκετο.</i></p> <p>δ) Επεξήγηση: <i>Ὁ βασιλεὺς Ἀλκίμαχος αὐτῷ παρασκευάζει ταύτην τὴν ναῦν.</i></p>	<p>α) Σε γενική</p> <ul style="list-style-type: none"> • Κτητική • Δημιουργού • Διαιρετική • Ὑλης • Περιεχομένου • Ιδιότητας • Αξίας ή ποσού • Αιτίας • Υποκειμενική • Αντικειμενική • Συγκριτική: <i>Πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν ἀπέπλεον ὡς ἐδύναντο. [διαιρετική]</i> <i>Ἐζήτει εἶναι κύριος ἀπάντων. [αντικειμενική]</i> <p>β) Σε δοτική</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αντικειμενική • Αναφοράς: <i>Ἔργοις φιλόπρονος ἴσθι, μὴ λόγοις μόνον. [αναφοράς]</i> <p>γ) Σε αιτιατική</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αναφοράς: <i>Διὰ μέσου τῆς πόλεως ῥεῖ ποταμὸς Κύδνος ὄνομα.</i> 	<p>α) Σε γενική</p> <ul style="list-style-type: none"> • Διαιρετική • Αναφοράς • Αξίας • Αντικειμενική • Συγκριτική • Αφετηρίας / χωρισμού • Αιτίας [σε επιφώνημα]: <i>Ἄξιως ἡμῶν αὐτῶν ἐπολεμήσαμεν. [αξίας]</i> <i>Ἠσκήκατε τὰ εἰς τὸν πόλεμον πολὺ μᾶλλον τῶν πολεμίων. [συγκριτική]</i> <p>β) Σε δοτική</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αντικειμενική • Αναφοράς • Ποσού (μέτρου ή διαφοράς): <i>Ὅμοίως τούτῳ ἀναμάρτητός εἰμι. [αντικειμενική]</i> <p>γ) Σε αιτιατική</p> <ul style="list-style-type: none"> • Με τα ομοτικά μόρια <i>νή, μά</i> σχηματίζονται εμπρόθετοι προσδιορισμοί που δηλώνουν επίκληση: <i>Νὴ τοὺς θεοὺς συγγνώμην ἔχω ὑμῖν.</i> • Αναφοράς [σε τροπικά επιρρήματα + ἔχω]: <i>Εὖ ἔχομεν τὰ σώματα.</i>

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΤ. Η ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

ΑΣΥΝΔΕΤΟ ΣΧΗΜΑ		
	Ἐώθου, ἔωθοῦντο, ἔπαιον, ἐπαίοντο.	
ΠΑΡΑΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ		
ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ	ΣΥΜΠΛΕΚΤΙΚΟΙ	Τὰ γενόμενα ἠκούσατε καὶ ὑμῖν οἱ μάρτυρες μεμαρτυρήκασιν. Οὔτε ἡσέβηκα οὔτε μεμήνυκα περὶ οὐδενὸς οὔτε ὠμολόγηκα περὶ αὐτῶν.
	ΔΙΑΖΕΥΚΤΙΚΟΙ	Ἐκεῖνα οὕτω γεγένηται ἢ πέπλασται ὑπὸ τῶν ποιητῶν;
	ΑΝΤΙΘΕΤΙΚΟΙ	Ὁ μὲν ἦλθεν, ὁ δ' ἀπῆλθεν. Τὰ πεποιημένα ὑμῖν εἰς ὁμόνοιαν οὐ κακῶς ἔχει, ἀλλὰ τὰ συμφέροντα ὑμῖν αὐτοῖς ἐποίησατε.
	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΟΙ	Κάλει δὲ καὶ Φίλιππον καὶ Ἀλέξιππον. Οὗτοι γάρ εἰσιν Ἀκουμενοῦ καὶ Αὐτοκράτορος συγγενεῖς.
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟΙ	Ἄμα περὶ πάντων εἰπεῖν ἀδύνατον. Κράτιστον οὖν μοι εἶναι δοκεῖ ἐξ ἀρχῆς ὑμᾶς διδάσκειν πάντα τὰ γενόμενα.
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ		
ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ	
	ΕΙΔΙΚΕΣ	Τοῦτό γε ἐπίστασθε πάντες, ὅτι ἐσώθην καὶ ἐγὼ καὶ ὁ ἐμὸς πατήρ.
	ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ	Δέδοικα μὴ μάτην τὰ τοιαῦτα λέγωμεν.
	ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	Ἄδηλον παντὶ ἀνθρώπῳ ὅπη τὸ μέλλον ἔξει.
	ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ	Ὅστις ἀναιρεῖ συνθήκην τοὺς νόμους ἀναιρεῖ.
	ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ	
	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ	Χαίρω, ὅτι μοι γέγονεν ἡ δίκη πρὸς ἀνθρώπον οὐκ ἠγνοημένον ὑφ' ὑμῶν.
	ΤΕΛΙΚΕΣ	Κάλεσον αὐτόν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἀκούσωμεν.
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ	Τὰ παραδείγματα τὰ γεγενημένα τῶν ἁμαρτημάτων ἱκανὰ τοῖς σώφροσι τῶν ἀνθρώπων ὥστε μηκέτι ἁμαρτάνειν.
	ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ	Ἄν ἐγὼ μὲν μὴ νῦν εὖ εἶπω, τῶν ὄντων ἀπάντων στερήσομαι.
	ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ	Ἀνάγκη οὖν, εἰ καὶ μὴ δεινὸς πρὸς ταῦτα πέφυκα, βοηθεῖν τῷ πατρί.
	ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΕΣ	Ἐγὼ δὲ κἂν μὴ μέλλω νικᾶν, γυμνασάμενος τοῦτον τὸν χρόνον ὠφελήθησομαι.
	ΧΡΟΝΙΚΕΣ	Ἐπειδὴ δ' οἱ τριάκοντα κατέστησαν, τηνικαῦτα κατέπλευσεν εἰς τὴν πόλιν.
	ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ	Πορεύεσθαι ἡμᾶς δεῖ ὅπου ἔξομεν τὰ ἐπιτήδεια.

Σημείωση: Οι αριθμοί παραπέμπουν σε παραγράφους, εκτός εάν υπάρχει διαφορετική ένδειξη. Η καταχώριση γίνεται με αλφαβητική σειρά και επί τη βάσει των ονομάτων: π.χ. *απτική σύνταξη*: βλ. *σύνταξη*· *απρόσωπο ρήμα*: βλ. *απρόσωπα* ή *ρήμα*.

Άγε (δη) 102α, 107γ, 159.7γ.

Αιτία (επιρρ. σχέση) 179.4, πίνακας Δ.

Αιτιατική (πρώση) 205Δ: από επιρρήματα και μόρια 37, ως αντικείμενο σε μονόπτωτο 74 ή δίπτωτο ρ. 76-78, ως επιρρ. προσδ. 153, ως ετερόπτωτος προσδ. 33, ως κατηγορούμενο αντικείμενου 14, ως υποκείμενο απαρεμφάτου (ετεροπροσωπία) 112β.

Αίτιο: αναγκαστικό 179.4 και πίνακας Δ, ποιητικό 66 και πίνακας Γ, τελικό (σκοπός) 180.4 και πίνακας Δ.

Άλλα (σύνδεσμος) 168.3, **άλλα γάρ** 159.4.

Άμα (τε) - και 164γ.

Άν (μόριο) 159.1.

Αναταπόδοτο 168.1.

Αναστροφή πρόθεσης 154.

Αναφορά (επιρρ. σχέση) πίνακας Δ: γεν. από επίρρημα 34β, αιτ. ως επιρρ. προσδ. 153α, αιτ. ως ετερόπτωτος προσδ. 33, αιτ. από επίρρημα 37β, δοτ. ως επιρρ. προσδ. 152ε, δοτ. ως ετερόπτωτος προσδ. 32β, δοτ. από επίρρημα 36β, εμπρόθ. προσδ. 156-157.

Ανταμοιβή/ανταπόδοση (επιρρ. σχέση) 156.3.

Άντε - άντε 167γ, 185β.

Αντικατάσταση (επιρρ. σχέση) 156.3.

Αντικείμενο 68: άμεσο 71, απαρεμφάτου 111δ, έμμεσο 71, εξωτερικό 75α, εσωτερικό 75β, εσωτερικό αποτελέσματος 75β.1, δίπτωτων ρ. (σε αιτ. + αιτ. 76, σε αιτ. + γεν. 77, σε αιτ. + δοτ. 78, σε γεν. + δοτ. 79), μονόπτωτων ρ. 72-74, μετοχής 119α, έλξη 199.4 υποσημ. 1β, σύστοιχο 75β.2.

Αντιπροσώπωση (επιρρ. σχέση) 156.14, 156.17.

Αντωνυμίες 45: αλληλοπαθής 49, αναφορικές 55, 190α, πίνακας 12, αόριστες 53, αόριστες επιμεριστικές 54, αυτοπαθείς 48, δεικτικές 51, ερωτηματικές 52, 7.2α, πίνακας 12, κτητικές 50, οριστική ή επαναληπτική 47, προσωπικές 46.

Αξία (επιρρ. σχέση): γεν. από επίρρημα 34γ, γεν. κατηγορηματική 19γ, γεν. ως επιρρ. προσδ. 151γ, γεν. ως ετερόπτωτος προσδ. 31ζ.

Αόριστος σε οριστική 90.4, ιδιαίτερες σημασίες 91.4.

Απαρέμφατο 109-116 και πίνακας 8: άναρθρο 115-116, αναφοράς 116.5, απόλυτο 116.9, δυνητικό 111β, ειδικό 115α, έναρθρο 113-114, επιφωνηματικό 116.1α, σκοπού ή αποτελέσματος 116.6, ως προς τη χρονική βαθμίδα 92β, υποκείμενο απαρεμφάτου 112, σύνταξη απαρεμφάτου 111-112, τελικό 115β, στον πλάγιο λόγο 197β, 197.2, ως έγκλιση 116.1.

Αποτέλεσμα (επιρρ. σχέση) 181.4, πίνακας Δ.

Απρόσωπα: απρόσωπη έκφραση 84, **απρόσωπο ρήμα** 83.

Άρα (ερωτηματικό), **άρ' ου, άρά γε, άρ' ούν** 7.1α, 159.3.

Άρθρο 42-44.

Άρνηση, αρνητικά μόρια 160, πίνακας 10.

Άτε (δη) + αιτιολογική μετοχή 129α.

Άχρι(ς) (πρόθεση) 157.2, **άχρι** (σύνδεσμος) 188.1β-γ.

Βαθμίδα χρονική 87α.

Βαθμός συγκριτικός 39.1, **υπερθετικός** 39.1.

Βεβαίωση (επιρρ. σχέση) πίνακας 10.

Γάρ 169.

Γενική 205B: από επίρρημα 34, από επιφώνημα 35, κατηγορηματική 19, παραθετική 23 υποσημ. 1, ως αντικείμενο σε μονόπτωτο 72 ή σε δίπτωτο ρ. 77, 79, ως επιρρ. προσδ. 151, ως ετερόπτωτος προσδ. 31, ως υποκείμενο γενικής απόλυτης μετοχής 136β.1.

Δέ 168, 168.2, **μέν - δε** 168.1.

Διάζευξη 167.

Διάθεση ρήματος 56.

Διάθεση εχθρική ή φιλική (επιρρ. σχέση) 156.15.

Διαιρεμένο όλο: γεν. διαιρετική (από επίρρημα 34α, ως ετερόπτωτος προσδ. 31γ), εμπρόθ. προσδ. 156.4, 156.7.

Διανομή - μερισμός (επιρρ. σχέση) 156.2, 156.9, 156.10.

Δοτική 205Γ: από επίρρημα 36, προσωπική 80, σε απρόσωπα 86, ως αντικείμενο σε μονόπτωτο 73 ή σε δίπτωτο ρ. 78-79, ως επιρρ. προσδ. 152, ως ετερόπτωτος προσδ. 32.

Έα δη 159.7γ.

Έάν: ερωτηματικό 178.1α, υποθετικό 182.2γ, **έάν και** 186.1, **έάντε - έάντε** 167γ, 185β.

Εγκλίσεις 93-94: σε ανεξάρτητες προτάσεις 95, σε εξαρτημένες προτάσεις 174, σε προτάσεις επιθυμίας 96β, σε προτάσεις κρίσης 96α, εναλλαγή εγκλίσεων 174, παρατήρηση β'. Βλ. και την οικεία αλφαβητική σειρά για κάθε έγκλιση.

Εί: ερωτηματικό 178.1α, υποθετικό 182.2α-β, υποθετικό αιτιολογικό 179.1 παρατήρηση β', **εί - ή** 178.1α, **εί δε μη** 185 υποσημ. 16α, **εί και** 186.1.

Εί γάρ, είθε 100.

Είμι - έστί: απρόσωπο 83, συνδετικό 13α, υπαρκτικό 13α, παράλειψη του 2.4γ, σε απρόσωπη έκφραση 84α.

Είτε - ή 167γ, **είτε - είτε** 167γ, 178.1α, 185β.

Έλλειψη 203· βλ. και παράλειψη.

Έλξη (σχήμα λόγου) 199.4, **αντίστροφη έλξη** ή **ανθέλξη** 192.1 υποσημ. 22.

Εναντίωση/αντίθεση (επιρρ. σχέση) 156.10, 156.12 και πίνακας Δ.

Ενασχόληση (επιρρ. σχέση) 156.15.

Ενεστώτας στην οριστική 90.1, ιδιαίτερες σημασίες 91.1.

Εξάιρεση (επιρρ. σχέση) 156.12, 157.1, 157.5, 157.7.

Εξάρτηση (επιρρ. σχέση) 156.8, 156.9.

Έπει, έπειδή: αιτιολογικοί 179.1γ, χρονικοί σύνδεσμοι 188.1α.

Επεξήγηση 25-26.

Επιβλεψη (επιρρ. σχέση) 156.18.

Επίθετα ρηματικά σε -τος, -τέος 139-143.

Επίκληση /ωφέλεια (επιρρ. σχέση) 156.15.

Επιρρηματική σχέση: βλ. σχέση επιρρηματική.

Επιρρηματικοί προσδιορισμοί: βλ. προσδιορισμοί.

Επιρρήματα: αναφορικά 178.1β, 190β και πίνακας 12, ερωτηματικά 7.2β, 178.1β και πίνακας 12, ως επιρρ. προσδ. 146-150.

Επιστασία (επιρρ. σχέση) 156.9.

Επίταξη όρου 200.

Επιφώνηματα 35, κλητικό επιφώνημα *ὦ*: 35, 205E.

Ερωτήσεις: ευθείες 4-8, πλάγιες 177-178.

Ἔστι: βλ. *εἰμί*.

Ετεροπροσωπία 112β.

Εὐθύς (τε) - και 164γ.

Ευκτική: στις ανεξάρτητες προτάσεις 92α, 104 (δυνητική 106, ευχετική 105), στις εξαρτημένες προτάσεις 92β, 174 (δυνητική 174γ, 188.2γ, επαναληπτική 184στ, 188.2γ, πλάγιου λόγου 174ε, από ἔλξη 180 υποσημ. 5, 199.4γ).

Ἐφ' ὧ, ἐφ' ὧτε 181.1β, 181.2ε.

Ἡ: διαζευκτικό 167, σε β' ὄρο σύγκρισης 41.2 και παρατήρηση, *ἢ ὥς / ἢ ὥστε* 41 παρατήρηση α.

Ἡ (μόριο) 7.1α, 159.11.

Ἡδη (τε) - και 164γ.

Ἡμπερίδος 1β.

Ἡν: ερωτηματικό 178.1α, υποθετικό 182.1-2, *ἦν και* 186.1, *ἦντε - ἦντε* 167γ, 185β.

Ἡτοι διαζευκτικό 167.

Ἰθι (δῆ) 102α, 107γ, 159.7γ.

Ἰνα 180.1.

Και 163, *και ἄν, κἄν, και ἔάν, και ἦν* 187.1α, *και δῆ* 159.7β, *και εἰ* 187.1α, *και - και* 164β, *και μῆ* 166β, *και μῆν* 159.14, *και οὐ* 166β, *τέ - και* 164β, ποικίλες σημασίες 165.

Κατηγορημα 12.

Κατηγορούμενο 14: γεν. κατηγορηματική 19, επιρρηματικό 15, προληπτικό 16, ἔλξη 199.4 υποσημ. 1α, παράλειψη 2.4γ.

Κλητική 205E.

Κρίση (επιρρ. σχέση) 156.12β.

Λέξη συγκριτική 38-39, *σειρά λέξεων* 200.

Λόγος 1, ευθύς 195, πλάγιος 196, μετατροπή του λόγου από ευθύ σε πλάγιο 197, σύνθετος 161, υποθετικός 183-185, υποθετικός στον πλάγιο 185 υποσημ. 16γ.

Μέλλοντας: σε οριστική 90.3, ιδιαίτερες σημασίες 91.3, σε ερωτήσεις 178.2 υποσημ. 3, συντελεσμένος 90.7, συντελεσμένος μέλλοντας αντί μέλλοντα 91.7.

Μέν 168, **μέν - δέ** 168.1.

Μέσο/ὄργανο (επιρρ. σχέση) 152στ, 156.5α, 156.8.

Μετοχή 117-120: ανάλυση μετοχής σε πρόταση 138, απόλυτη 136β, δυνητική 119γ, επιθετική 121-123, επιρρηματική 127 (αιτιολογική 129, εναντιωματική 132, παραχωρητική 133, τελική 130, τροπική 134, υποθετική 131, χρονική 128), κατηγορηματική 124-126, κατηγορηματική στον πλάγιο λόγο 197.1γ, ουσιαστικοποιημένη 118β, 122, ως προς τη χρονική βαθμίδα 92β, συνημμένη 136α, σύνδεση μετοχών 137, υποκείμενο μετοχής 135.

Μέχρι (πρόθεση) 157.4, *μέχρι* (σύνδεσμος) 188.1β-γ.

Μῆ: αρνητικό 160.2, ενδοιαστικό 176.1, ερωτηματικό 7.1α, *μῆ μόνον - ἀλλά και* 164δ, *μῆ ὅπως / μῆ ὅτι - ἀλλ' οὐδέ / ἀλλά μῆδὲ* 166δ, *μῆ ὅτι - ἀλλά και* 164δ, *μῆ οὐ* 160 γεν. παρατήρηση, 176.1β, *μῆ οὐχ* 160 γεν. παρατήρηση, *ὅπως μῆ* 178.2 υποσημ. 3.

Μῆδὲ - μῆδὲ 166α, *μῆδ' ἄν, μῆδ' ἔάν, μῆδ' ἦν, μῆδ' εἰ* 187.1β.

Μῆν (μόριο) 159.14, *οὐ μῆν ἀλλά, ἀλλά μῆν, και μῆν* 168.

Μῆτε - μῆτε 166α, *μῆτε - τέ* 166γ, *μῆτε - οὔτε* 166α.

Μόρια 158-159 και πίνακας 10, αρνητικά 160, ερωτηματικά 7.1

Οἶα (δῆ), οἶον (δῆ) + αιτιολογική μετοχή 129α.

Οἶα, οἶον (σε αναφορική παραβολική πρόταση) 194.B.1γ.

Ομοιότητα (επιρρ. σχέση) 156.3.

Ὅμως 168.4.

Ὄνομαστική 205A.

Ὄνοματικοί προσδιορισμοί: βλ. προσδιορισμοί.

Ὅπως 180.1, *ὅπως ἄν* 180, *ὅπως μῆ* 180.

Οριστική: στις ανεξάρτητες προτάσεις 95α (απλή 97, δυνητική 98, επαναληπτική 99, ευχετική 100), στις εξαρτημένες προτάσεις (απλή 174α, δυνητική 174β).

Ὅροι πρότασης (κύριοι 9, δευτερεύοντες 2.4δ), συμφωνία των κύριων ὀρων στην πρόταση 17-21.

Ὅροι σύγκρισης 38, 40-41.

Ὅρος/προϋπόθεση (επιρρ. σχέση) 156.9β, 181.2ε και πίνακας Δ.

Ὅτι ειδικός σύνδεσμος 175.1α.

Ὅ,τι (αναφορική αντωνυμία) 178.1β, 192.3.

Ὅυ (αρνητικό μόριο) 160.1, *οὐδὲ - οὐδὲ* 166α, *οὐ μόνον - ἀλλά και* 164δ, *οὐχ ὅπως - ἀλλ' οὐδὲ / ἀλλά μῆδὲ* 166δ, *οὐχ ὅπως - ἀλλά και* 166ε, *οὐχ ὅτι - ἀλλά και* 164δ, *οὐχ ὅτι - ἀλλ' οὐδὲ / ἀλλά μῆδὲ* 166δ, *οὐπω τε - και* 164γ.

Ὅυδ' ἄν, οὐδ' ἔάν, οὐδ' εἰ, οὐδ' ἦν 187.1β.

Ὅυτε - οὔτε 166α, *οὔτε - μῆτε* 166α, *οὔτε - τέ* 166γ.

Παράθεση 23.

Παραθετικά 39.1.

Παρακείμενος: σε οριστική 90.5, ιδιαίτερες σημασίες 91.5.

Παράλειψη: κατηγορούμενο 2.4γ, ρήματος 2.4γ, υποκειμένου 11.

Παρατατικός: σε οριστική 90.2, ιδιαίτερες σημασίες 91.2.

Παράταξη 161β.

Παραχώρηση (επιρρ. σχέση) 187.4, πίνακας Δ.

Περίοδος 1α.

Ποσό (επιρρ. σχέση) πίνακας Δ.

Πότερον (-α) - ἤ: σε ευθείες ερωτήσεις 7.1β, σε πλάγιες 178.1α.

Πρίν (σύνδεσμος) 189.

Προθέσεις 155, 156-157: κύριες 155.1, 156, καταχρηστικές 155.2, 157.

Πρόληψη υποκειμένου 199.7.

Προσδιορισμοί 3: επιρρηματικοί 3β, 144-145 (απαρέμφατο αναφορές 116.5, απαρέμφατο αποτελέσματος ή σκοπού 116.6, εμπρόθετοι 154, επιρρ. κατηγορούμενο 15, επιρρ. μετοχή 127, επιρρ. πρόταση 173β, επιρρήματα 146-150, πλάγιες πτώσεις: αιτ. 153, γεν. 151, δοτ. 152, προληπτικό κατηγορούμενο 16), ονοματικοί πίνακας Ε, ονοματικοί ετερόπρωτοι 30 (σε αιτ. 33, σε γεν. 31, σε δοτ. 32), ονοματικοί ομοιόπρωτοι 22 (επιθετικός 27-28, επεξήγηση 25-26, κατηγορηματικός 29, παράθεση 23-24), πλάγιες πτώσεις από επιρρήματα, επιφώνηματα, μόρια (αιτ. 37, γεν. 34-35, δοτ. 36).

Προσθήκη (επιρρ. σχέση) 156.9, 156.15, 157.1, 157.7.

Προστακτική 92α, 107.

Πρόταξη ὄρου 200.

Πρόταση 1-2: αναφορική 190-194, αναφορική αιτιολογική 194.A1, αναφορική παραβολική 194.B, αναφορική συμπερασματική 194.A3, αναφορική τελική 194.A2, αναφορική υποθετική 194.A4, απαρεμφατική 116.1, ευθεία ερωτηματική (πραγματική, ρητορική) 4-8, ως προς τους ὄρους 2.4 (απλή 2.4α, ελλειπτική 2.4γ, επαυξημένη 2.4δ, σύνθετη 2.4β), ως προς το περιεχόμενο 2.1 (κρίσης 2.1α, επιθυμίας 2.1β, επιφωνηματική 2.1γ, ερωτηματική 2.1δ), ως προς το ποιόν 2.2 (αρνητική 2.2α, καταφατική 2.2β), ως προς τη σχέση της με τις άλλες 2.3: κύρια 2.3α, δευτερεύουσα 2.3β, 171-194: επιρρηματική 173β (αιτιολογική 179, αναφορική επιρρηματική 193, εναντιωματική 186, παραχωρητική 187, συμπερασματική 181, τελική 180, χρονική 188-189,

χρονική υποθετική 188.2β-γ, υποθετική 182), ονοματική 173α (αναφορική 192, ειδική 175, ενδοιαστική 176, πλάγια ερωτηματική 177-178), προτάσεις στον πλάγιο λόγο 197.

Προτερόχρονο (χρονική βαθμίδα) 128, 188.

Πτώσεις 205.

Ρήμα 56: αμετάβατο 57β, αποθετικό 82, απρόσωπο 83, ενεργητικό 57, μέσο 59 (αλληλοπαθές 63, αυτοπαθές 61, διάμεσο 62α, δυναμικό 64, περιποιητικό 62β, πλάγιο 62), μεταβατικό 57α (μονόπτωτο 70α, δίπτωτο 70β), ουδέτερο 67, παθητικό 65, συνδετικό 13, έλξη συνδετικού ρήματος 199.4β, παράλειψη ρήματος 2.4γ, παράλειψη ρήματος υπόθεσης ή απόδοσης 185 υποσημ. 16α.

Σκοπός (τελικό αίτιο· επιρρ. σχέση) 180.4, πίνακας Δ.

Σύγκριση 38-41, επιρρ. σχέση 156.12, 156.15.

Σύγχρονο (χρονική βαθμίδα) 128, 188.

Συμμετοχή/σύμπραξη (επιρρ. σχέση) 156.11.

Συμπλοκή (τρόπος σύνδεσης) 163, (σχήμα λόγου) 204 υποσημ. 2δ.

Συμφωνία: των κύριων όρων 17-21.

Σύνδεση: μετοχών 137, προτάσεων 161: παρατακτική 161β, 162 (με αντιθετικούς 168, αιτιολογικούς 169, διαζευκτικούς 167, συμπερασματικούς 170, συμπλεκτικούς συνδέσμους 163: απλή 164α, αποφαιτική 166, εμφατική 164β, επιδοτική 164δ, 166δ-ε, καταφατική 164), υποτακτική 161γ.

Σύνδεσμος παρατακτικός 161β, 162, υποτακτικός 161γ.

Συνοδεία (επιρρ. σχέση) 156.11, 156.18.

Σύνταξη: απρόσωπη 83-84, απτική 17, ρήματος 68-82, ρηματικών επιθέτων σε -τος και -τέος 141, 143, μετατροπή ενεργητικής σύνταξης σε παθητική 81-82.

Σχεδόν (τε) - και 164γ.

Σχέση επιρρηματική 144, 146, 154, 173β, 193, πίνακας Δ· για κάθε επιρρηματική σχέση βλ. την οικεία αλφαβητική σειρά.

Σχήμα ασύνδετο 161α.

Σχήμα κατ' άρση και θέση 168.3α.

Σχήματα λόγου 198-204: σχετικά με τη γραμματική συμφωνία των λέξεων 199 (ανακόλουθο 199.3, απτική σύνταξη 17, έλξη 199.4, καθ' όλον και μέρος 199.5, κατά το νοούμενο 199.6, πρόληψη 199.7, σύμφυση 199.8), σχετικά με τη θέση των λέξεων 200-201 (ασύνδετο 201.1, κύκλος 201.2, ομοιοτέλειτο ή ομοιοκατάληκτο 201.3, παρήχηση 201.4, παρονομασία 201.5, πρωθύστερο 201.6, υπερβατό 201.7, χιαστό 201.8), σχετικά με τη σημασία των λέξεων 202 (αλληγορία 202.1, αντίφραση 202.2, αντονομασία 202.3, κατ' εζοχήν 202.8, μεταφορά 202.4,

μετωνυμία 202.5, παρομοίωση 202.6, συνεκδοχή 202.7, υπερβολή 202.9), σχετικά με την πληρότητα του λόγου 203 (βραχυλογία 203, πλεονασμός 204)· βλ. και ανανταπόδοτο, σχήμα κατ' άρση και θέση.

Ταυτοπροσωπία 112α.

Τέ 164α, **τέ - και** 164β, **τέ - τε** 164β.

Τόπος (επιρρ. σχέση) πίνακας Δ.

Τρόπος (επιρρ. σχέση) πίνακας Δ.

Τρόπος εκφραστικός 198, **τρόπος λεκτικός** 202.

Τύποι ονοματικοί 108.

Υπεράσπιση (επιρρ. σχέση) 156.14, 156.17.

Υπέρβαση μέτρου ή ορίου (επιρρ. σχέση) 156.17.

Υπερσυντέλικος: σε οριστική 90.6, ιδιαίτερες σημασίες 91.6.

Υποκείμενο 9α: ρήματος 10, απαρεμφάτου 112, απροσώπων 85, μετοχής 135, παράλειψη 11, πρόληψη 199.7, συμφωνία 17-18, 20-21, έλξη 199.4 υποσημ. 1β.

Υποταγή (επιρρ. σχέση) 156.18.

Υποτακτική (έγκλιση) 101: απορηματική 103, βουλητική 102, αποτρεπτική 102β, προτρεπτική 102α, στις ανεξάρτητες προτάσεις 92α, 95, 101, στις εξαρτημένες 174, 92β.

Υπόταξη 161γ.

Υστερόχρονο (χρονική βαθμίδα) 128, 188.

Ύλη (επιρρ. σχέση) 156.4, 156.7.

Φέρε (δή) 102α, 107γ, 159.7γ.

Χρόνος (επιρρ. σχέση) πίνακας Δ.

Χρόνος ρήματος 87: αρκτικός 90, εξακολουθητικός 89α, ιστορικός 88β, μελλοντικός 88γ, παραγόμενος 90, παροντικός 88α, συνοπτικός 89β, συντελικός 89γ, χρόνοι στην οριστική 90, ιδιαίτερες σημασίες των χρόνων στην οριστική 91, στις άλλες εγκλίσεις και στους ονοματικούς τύπους 92· για κάθε χρόνο βλ. την οικεία αλφαβητική σειρά.

Ώς 159.23.

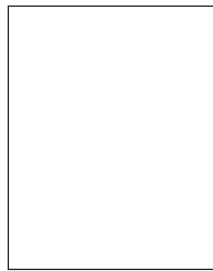
Ώσπερ παραβολικό 194.Β.1γ, **ώσπερ εί, ώσπερ άν εί** 185 υποσημ. 16α.

Ώστε: με έγκλιση 181.1, 181.2α-β, με απαρέμφατο 181.2ε, σε κύρια πρόταση 170.6.

Βιβλιογραφία (συνοπτική)

- Humbert J.**, *Συντακτικόν της αρχαίας ελληνικής γλώσσης. Εξελληνισθέν υπό Γεωργίου Ι. Κουρμούλη*, Αθήνα 1957.
- Κυννέρου Ραφαήλ**, *Μεγάλη γραμματική της ελληνικής γλώσσης. Έκδοσις δευτέρα εντελώς διασκευασθείσα. Εκδίδεται νυν εκ του γερμανικού μεταγλωττισθείσα υπό Ευσταθίου Γ. Σταθάκη, καθηγητού του Β΄ Γυμνασίου. Μέρος δεύτερον. Τμήμα πρώτον – Τμήμα δεύτερον*, Αθήνα.
- Liddel H.G. – Scott R.**, *Μεγά λεξικόν της ελληνικής γλώσσης. Μεταφρασθέν εκ της αγγλικής εις την ελληνικήν υπό Ξενοφώντος Μόσχου δ.φ.*, τόμ. I-IV, Αθήνα 1901-1906.
- Μουμιζάκης Α.Β.**, *Συντακτικό της αρχαίας ελληνικής Α΄, Β΄, Γ΄ Λυκείου*, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1981.
- Μπαμπινιώτης Γ.**, *Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσης*, Αθήνα ²1998.
- Οικονόμου Μ.Χ.**, *Γραμματική της αρχαίας ελληνικής: Α.Π.Θ. / Ι.Ν.Σ.* (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη), Θεσσαλονίκη ³1984.
- [Ομάδα Εργασίας], *Συντακτικό της νέας ελληνικής Α΄, Β΄ και Γ΄ Γυμνασίου*, ΟΕΔΒ, Αθήνα.
- Schwyzler E.**, *Η σύνταξη της αρχαίας ελληνικής γλώσσης, μετάφραση: Γ.Ε. Παπασιμπας – Π. Χαιρόπουλος*, Αθήνα 2002.
- Τζάρτζανος Α.**, *Συντακτικόν της αρχαίας ελληνικής γλώσσης*, Αθήναι 1931.
- Τζάρτζανος Α.**, *Νεοελληνική σύνταξις της κοινής δημοτικής*, Αθήναι ²1953.
- Τζουγανάτος Ν.Δ.**, *Σύνταξις της αρχαίας ελληνικής γλώσσης. Ο υποτεταγμένος λόγος*, Αθήνα 1963.

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν βιβλιόσημο προς απόδειξη της γνησιότητάς τους. Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δε φέρει βιβλιόσημο θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α΄).

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.